

Medzinárodná konferencia o Spoločenskej zodpovednosti podnikov

15 .- 16. december 2011

Priebeh rokovania:

Úvod:

S ohľadom na ekonomickú a finančnú krízu sa trvalo udržateľný rozvoj stáva prvoradou úlohou pre celú spoločnosť a kladie požiadavky na správanie sa všetkých spoločenských skupín. Vo svetle tohto tvrdenia môžeme spoločenskú zodpovednosť podnikov chápať ako významnú činnosť, akou samotné podniky prispievajú k trvale udržateľnému rastu v oblasti trhu, životného prostredia, pracovného prostredia a verejnosti. Podniky začleňujú vnútorné aj vonkajšie zúčastnené osoby a záujmové strany do svojich strategických plánov pomocou rôznorodých CSR aktivít. Zúčastnené strany predstavujú predovšetkým zamestnanci, odborové organizácie, mimovládne organizácie, zamestnávateľské organizácie, spotrebiteľia a vládne inštitúcie. Úlohou politického sektora je vytvoriť pozitívny rámec pre spoločenskú zodpovednosť podnikov (CSR). Spoločensky zodpovedné podniky môžu na oplátku zlepšiť podmienky na trhu, ktorý by fungoval na udržateľnom základe, z čoho by profitovala ako spoločnosť, tak samotné podniky.

Zviditeľnenie a dôveryhodnosť CSR je obzvlášť dôležitým faktorom pre rozhodovanie spotrebiteľov a hlavne investorov. CSR posilňuje sociálnu súdržnosť a dôveru v spoločný trhový ekonomický systém a prispieva k formovaniu sociálnej a environmentálnej dimenzie globalizácie.

Posilnenie regionálnych a miestnych komunít je tiež dôležitou súčasťou CSR. Angažovanosť zo strany podnikov má pozitívny dopad na obraz spoločnosti a podporuje tak spoločenský súhlas s obchodom a priemyslom. CSR by sa mala vzťahovať na také prípady, kedy podnik prijme spoločenskú zodpovednosť nad rámec svojich zákonných povinností. CSR je stelesnenie praxe trvalo udržateľného podnikového manažmentu, ktorý je pevne zakotvený v základnom obchodnom rámci spoločnosti (core businessu) a v obchodnej

stratégii podniku. CSR má byť dobrovoľným, nie však svojvoľným konceptom. Podniky môžu vykonávať spoločenskú zodpovednosť rôznymi spôsobmi.

Medzi najvýznamnejšie z nich patrí:

- spravodlivý systém zachádzania so zamestnancami s doplnkovým programom (starostlivosť o zamestnancov, ich profesijný rozvoj, kurzy, začlenenie zamestnancov do rôznych aktivít spoločnosti, príp. do spolurozhodovania a firemnej stratégie)
- uvažlivé a efektívne využívanie prírodných zdrojov
- uistenie, že všetky operácie spoločnosti budú spoločensky a environmentálne zodpovedné
- dodržiavanie ľudských práv a základných pracovnoprávnych štandardov MOP a pomoc pri ich rozvoji a výskume
- pozitívny príspevok regionálnej a miestnej komunity
- zvýšenie investícií do vzdelávania a tréningov
- podpora kultúrnej rozmanitosti a tolerancie v podniku
- podpora férovej súťaže
- propagácia opatrení, ktoré bojujú proti korupcii
- transparentnosť v riadení a vo vedení podniku

Nemecká Národná stratégia pre CSR a Akčný plán pre CSR

Nemecká vláda chce podporiť pozitívny rozvoj v oblasti CSR a využiť v najvyššej možnej miere potenciál, ktorý tento nástroj ponúka. Preto na jeseň 2010 prijala Národnú stratégiu pre CSR. Následný akčný plán pre CSR vznikol ako produkt procesu spoločného snaženia zúčastnených strán, kedy koordinačnú rolu malo Federálne Ministerstvo práce a sociálnych vecí a Národné CSR Fórum. Zástupcovia podnikov, politického sektora, odborových organizácií, akademikov, neziskových organizácií a medzinárodných organizácií vytvorili Akčný plán, ktorý je práve vďaka širokému konsenzu všeobecne podporovaný.

Národná stratégia pre CSR bola v Nemecku vypracovaná s cieľom čeliť výzvam a problémom globalizovaného sveta v 21. storočí. CSR je jedným zo základných elementov trhovo ekonomického systému. Úlohou stratégie je vytvoriť taký rámec, ktorý by dovoľoval rozvoj trhu a zároveň nastolil slobodné jednanie aktérov s ich aktívnym prijatím zodpovednosti. CSR však nenahrádza politickú činnosť, skôr umocňuje zodpovednosť politického sektora a občianskej spoločnosti. Aj preto nemecká vláda podporuje paralelný program Komunálne zapojenie, kde sa na podniky prihliada ako na osoby s korporátnym občianstvom, od nich občianska spoločnosť vyžaduje zodpovedné chovanie a aktívne zapojenie v rámci regiónu, a to aj v takých oblastiach, ktoré s činnosťou podnikov priamo nesúvisia. Úspešný model CSR vyžaduje záväzky podnikov k začleneniu CSR do svojich obchodných stratégií, dynamickú občiansku spoločnosť, ktorá CSR vyžaduje a vie podniky so CSR oceniť ako aj aktívnu verejnú politiku, ktorá je schopná sformulovať ciele spoločnosti a nastoliť pozitívne prostredie pre CSR.

Nemecká vláda vytvorila Akčný plán pre CSR s cieľom zosilniť a rozšíriť CSR medzi súkromné podniky a štátne inštitúcie. Spolková vláda chce podporovať už skôr zodpovedné podniky ako vzory pre ďalšie firmy, poskytovať pomoc pri implementácii CSR ako aj propagovať CSR na medzinárodnom poli. Vedúce ministerstvo v tejto agende, Federálne ministerstvo práce a sociálnych vecí, koordinovalo postup pri tvorbe Národnej stratégie pre CSR. V januári 2009 bolo vytvorené Národné CSR Fórum, ktoré sa skladalo zo 44 CSR

expertov z podnikov, odborových zväzov, mimovládnych organizácií a štátnej správy. Toto fórum vytvorilo Národnú stratégiu pre CSR a príručku Všeobecného chápania CSR problematiky v Nemecku. Jedná sa o pracovnú skupinu, ktorá má stály charakter a počíta sa s jej priebežnou prácou aj v budúcnosti. V júny 2010 Fórum vytvorilo Odporúčaciu správu adresovanú nemeckej vláde. Táto odporúčajúca správa sa stala základom Akčného plánu pre CSR.

Ciele a opatrenia Akčného plánu pre CSR

Akčný plán pre CSR sa predovšetkým snaží nájsť spoločné riešenia pri riešení hlavných ekonomických, sociálnych a environmentálnych výziev modernej doby. Cieľom je zvýšenie všeobecného povedomia o CSR, jeho začlenenia do základných firemných procesov a postupné zlepšovanie CSR stratégie a činností. Politická scéna však musí na základe dialógu so sociálnymi partnermi stanoviť ciele a zatriktívniť CSR ako pre podniky, tak aj pre občiansku spoločnosť.

Medzi hlavné strategické ciele nemeckej vlády patrí:

1. pevnejšie zakotvenie CSR v podnikoch a štátnych inštitúciách
2. presvedčiť malé a stredné podniky k používaniu CSR stratégie
3. zvýšenie dôveryhodnosti CSR a všeobecného povedomia o CSR
4. optimalizáciu politického rámca CSR
5. prispieť pri formovaní sociálnej a environmentálnej dimenzie globalizácie

U každého z týchto cieľov nemecká vláda najskôr zmapovala situáciu, stanovila ciele a následne navrhla opatrenia k ich dosiahnutiu.

CSR môže prispieť k obchodnému úspechu podnikov doma aj v zahraničí. Tým, že bude nastavené v podniku pozitívne prostredie, dôjde k záujmu talentovaných pracovníkov, ktorých práca so sebou prinesie lepšiu výkonnosť a efektivitu. Podniky sa tiež môžu tešiť z lojality svojich pracovníkov, pokiaľ vhodne nastaví stratégiu personálna agenda. Vďaka CSR aktivít môže tiež prísť k zlepšeniu dobrého mena spoločnosti a lepšiemu vzťahu medzi podnikom a zákazníkmi. CSR firemné stratégie sú rozvinuté prevažne vo veľkých podnikoch. Malé a stredné podniky (SMEs) majú charakter náhodilosti a zriedka myslia dlhodobé systematické ciele. Nemecká vláda by tak chcela presvedčiť SMEs k začleneniu CSR stratégie do ich plánov.

Vďaka dotáciám z ESF bol pod záštitou Federálneho ministerstva práce a sociálnych vecí spustený program pre vedenie, pomoc a tréning SMEs pri zavádzaní CSR. Bola zriadená tiež internetová stránka s informáciami o CSR a stručným návodom, ktorý firmám môže pomôcť a tréning SMEs pri zavádzaní CSR. Bola zriadená tiež internetová stránka s informáciami o CSR so stručným návodom, ktorý firmám môže pomôcť pri zavádzaní CSR. Nemecká vláda využíva príklady „dobrej praxe“ či Cenu CSR (každoročne udeľuje Federálne ministerstvo práce a sociálnych vecí) ako pozitívnu motiváciu pre ďalšie, problematikou sa zatiaľ nezaoberajúce podniky.

Zaujímavou možnosťou je tiež možnosť využitia tzv. mikrokreditného fondu, ktorý pomôže novým podnikateľom v začiatkoch zakladania živností. Špecializuje sa predovšetkým na nezamestnaných, imigrantov a ženy.

K tomu, aby CSR mohla byť vôbec posudzovaná alebo ocenená, musí byť predovšetkým vidieť a získať si dôveru cieľových subjektov (spotrebitelia, investori, potenciálni pracovníci). Aby boli spotrebitelia ochotní zaplatiť vyššiu cenu s ohľadom na CSR angažovanosť podniku (tzv. second price tag.), musí dostávať spoľahlivé, transparentné a porovnateľné informácie o činnosti podniku v oblasti CSR. Týmto spôsobom by sa mohla výrazne zvýšiť aj dôveryhodnosť podnikania a firiem. Cieľom vlády je teda sprístupniť vhodným spôsobom relevantné informácie o činnosti CSR v jednotlivých podnikoch a štátnych inštitúciách. K tomuto účelu slúži predovšetkým internetová doména www.csr-in-germany.de. Táto stránka sa tiež do detailu venuje obsahu a výkladu Deklarácie o základných zásadách a právach pri práci.

Informácie o CSR, etike v podnikaní, trvalo udržateľnom rozvoji a environmentálnych otázkach by mali žiaci systematickou metódou dostávať už na stredných školách a ich znalosti by ďalej boli sústavne prehľbované s ohľadom na individuálne smerovanie študentov (na manažérskych VŠ – napr. EU by sa učila napr. etika a využívanie CSR postupov pri riadení podniku atď.) Malo by dochádzať tiež k spolupráci medzi teóriou a praxou. K naplneniu tohto cieľa sa v Nemecku realizujú študijné programy (napr. program Schulewirtschaft, Germany scholarship a iné). Nemecké univerzity boli vyzvané k dobrovoľnému prijatiu Princípov pre zodpovedné realizovanie vzdelávania (PRME UN Global Compact).

Nemecko vo svojom Akčnom pláne vyjadrilo túžbu podporovať CSR aj z medzinárodného hľadiska, predovšetkým propagáciou medzinárodných dokumentov zaoberajúcich sa CSR problematikou či efektívnym využívaním inštitútu Národného kontaktného miesta.

Vláda sa bude snažiť čo najväčšou možnou mierou prispieť k vyváženej vekovej štruktúre pracovníkov v podnikoch, k umožneniu vyváženej počtu mužov a žien naprieč odvetviami, najmä s ohľadom na obsadenosť manažérskych postov, či k plnému využitiu potenciálu starších zamestnancov. V riadiacich pozíciách a systémoch by mali byť zvolené prístupy, ktoré zohľadňujú rôznorodosť. Táto rôznorodosť by mala byť braná skôr ako pozitívny faktor a príležitosť k spravodlivým pracovným podmienkam pre všetky skupiny obyvateľstva. Federálne ministerstvo práce a sociálnych vecí vedie projekt Nová kvalita pracovnej iniciatívy (INQA), ktorý podporuje bezpečné pracovné podmienky, tvorbu miest pre starších zamestnancov s menšou možnosťou uplatnenia na trhu práce a výskum v oblasti jednotlivých životných etáp v súvislosti so zamestnávaním. V tejto oblasti existuje celý rad ďalších programov financovaných z nemeckého štátneho rozpočtu či z Európskeho sociálneho fondu, ktoré sa zaoberajú celoživotným tréningom a rekvalifikáciou zamestnancov, pracovnými štruktúrami s ohľadom na rodinný život, rovnosť v odmeňovaní, rovnosť pohlaví, najmä s ohľadom na obsadzovanie vedúcich postov, rôznorodosť v pracovnom kolektíve či začleňovaním zamestnancov s nízkou kvalifikáciou, imigrantov či osôb so zníženou pracovnou schopnosťou do pracovného procesu.

Vláda by mala hrať hlavnú úlohu v snahe o efektívnu interakciu a o účinnú a inšpiratívnu výmenu myšlienok s ostatnými zainteresovanými stranami v oblasti CSR. Štátne orgány a verejné inštitúcie by samy mali byť vzorným príkladom aplikácie CSR v praxi, najmä s ohľadom na zadávanie verejných zákaziek, efektívne hospodárenie, starostlivosť o zamestnancov a sociálne zodpovedné investovanie. V oblasti zadávania verejných zákaziek bude uverejnená štúdia o ich transparentnosti a bude vypracovaná expertíza praxe zadávania trvalo udržateľných verejných zákaziek. Všetky výsledky budú následne verejnosti voľne prístupné na internetovej adrese www.beschaffung-

info.de. Jednotlivé ministerstvá budú musieť každoročne vypracovať informatívnu CSR správu v súlade s požiadavkami Global reporting initiative (GRI).

Pozícia nemeckých zamestnávateľských zväzov k Oznámení EK o spoločenskej zodpovednosti podnikov (KOM (2011) 681)

Na konci októbra 2011 Európska komisia vydala Oznámenie k CSR „Obnovená EU stratégia 2011-2014 pre CSR“. Štyri hlavné nemecké zväzy zamestnávateľov (BDA, BDI, DIHK a ZDH) na konferencii vyjadrili na túto stratégiu svoj jednotný názor. Podporujú snahu EK týkajúcu sa vytvorenia návodu pre malé a stredné podniky, finančnú podporu ako aj výučbu a tréningové projekty v oblasti CSR a tiež Európsku cenu CSR za spoluprácu medzi podnikmi a inými záujmovými stranami. EK však podľa nich tento praktický prístup k CSR pokazila hlavne tým, že v Oznámení prezentovala celý rad cieľov a projektov, ktoré sú proti dobrovoľnej povahe konceptu CSR, ohrozujú jeho prirodzenú rozmanitosť a vedú k novým byrokratickým prekážkam pre podniky. Výkon činnosti, ktorá podporuje všeobecné dobro je dobrovoľnou a dodatočnou aktivitou podniku, ktorá ide nad rámec jeho zákonných povinností. Podniky môžu dopĺňať činnosť štátu v tejto oblasti, ale nemôžu ju nahradiť.

Výmena skúseností a dobrovoľné zapojenie boli desaťročia základnými kameňmi v oblasti CSR. Je nepochopiteľné, prečo sa EU snaží opustiť túto cestu a podkopáva si tak svoj vlastný doterajší úspech v CSR oblasti. V prípade novej definície CSR EK úplne ignorovala konsenzus zainteresovaných strán a sama nastolila novú nevyhovujúcu CSR definíciu bez existencie akéhokoľvek dialógu. Doterajšia definícia CSR založená na báze dobrovoľnosti a na súlade so zákonnými požiadavkami bola dielom dlhodobých jednaní a všetkým zúčastneným stranám vyhovovala. Došlo tu k znevážení práce Multistakeholder Fóra a k oslabeniu vôle strán sa na ďalšej podobnej akcii v budúcnosti zúčastniť. Navyiac je nová „moderná definícia“ nejasná, najmä v tom zmysle, kde začína a končí dopad činnosti podnikov na spoločnosť, čo sú to nepriaznivé dopady, ktoré má podnik identifikovať, zmierňovať a prijať voči nim preventívne opatrenia. Definícia navodzuje dojem, že akákoľvek činnosť podnikov má automaticky negatívne dopady. Dobrovoľná činnosť podnikov, ktorá nesúvisí s ich predmetom podnikania v definícii vôbec zahrnutá nie je. Do budúca by bolo vhodné vyvarovať sa znehodnocovania CSR činnosti, kde sa EU zameriava najmä na negatívne činnosti podnikov a snažiť sa o jej reparáciu.

Záver:

Na medzinárodnej konferencii boli predovšetkým predstavené a do detailov rozobraté Nemecká Národná CSR stratégia a Akčný plán pre CSR. Bolo skonštatované, že v oblasti CSR sú nutné zmeny, ktoré sa dajú najlepšie dosiahnuť len spoločnou koncentrovanou snahou spočívajúcou najmä v širokom sociálnom dialógu. Veľa občanov, spotrebiteľov a obchodníkov si uvedomuje nutnosť trvalo udržateľného ekonomického rastu a previazanosť zodpovednosti, etiky a transparentnosti vo svete podnikania. Podnikom by mala byť daná možnosť ukázať, čo pre spoločnosť skutočne robia. Zapojiť by sa mali tiež štátne inštitúcie, vedúce postavenie vo formovaní CSR rámca by mali mať vlády a ďalšie štátne orgány jednotlivých štátov. Zazneli však aj extrémne názory, kedy je na CSR pozerané ako na nechcené dieťa globalizácie, ktoré je zdeformované, ktorého život by sa mal čo najskôr ukončiť a nahradiť pragmatickým riešením problému. Nemecké zamestnávateľské zväzy sa veľmi kriticky vyjadrili k novému Oznámeniu EK o CSR, kedy vnímajú negatívne najmä snahu o opustenie dobrovoľnosti a nastolenie ďalších byrokratických a administratívnych

prekážok pre podniky, ktoré so sebou skôr prinesú viac škôd ako zamýšľaného pozitívneho osahu.